

Okkupationsmuseum

August 2024 – Teil 4

Gulag

Kas ir gulags?

Gulags (ГУЛАГ) ir Padomju Savienības Centrālās noietņu pārvaldes (no 1930. līdz 1960. gadam) akronīms. Tā ir Iekšlietu ministrijas struktūrvienība, kas pārvalda soda un "labošanas darbu" noietnes.

Plašākā nozīmē jēdziens "gulags" iekļauj visu Padomju Savienības represīvo sistēmu, ieskaitot cietumus, transportēšanu, masu deportācijas, piespiedu noietinājumu un noietnes visā šīs valsts pastāvēšanas laikā.

Kopā gulaga noietņu sistēmā kriminālo un politisko ieslodzīto skaitu vērtē uz vismaz 18 miljoniem. No 1940. līdz 1988. gadam gulagā nonāk ap 200 000 Latvijas iedzīvotāju.

What is the Gulag?

GULAG (ГУЛАГ) is the Russian acronym for the Chief Administration of Corrective Labour Camps under the Soviet Union Interior Ministry. It exists officially from 1930 to 1960, but continues to function also after reorganisation.

On a wider scope, Gulag refers to the entire Soviet penal system and its components – prisons, camps, transfer of prisoners, mass deportations, forced resettlement areas.

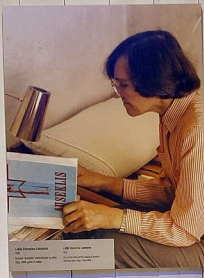
Both criminals and political prisoners comprise the more than 18 million who have been detained there. From 1940 until 1988, about 200,000 residents of Latvia are held in the Gulag.

Ar šiem un šīs laiks ingaists kā jauns
laikmērs. Tas dod man spēku šeit stāvēt
un spēst. Mūsu tauta ir daudz cietusi
un šādi jāpārciešas un jāpārietis arī
ar tomo laiku.

“I believe that this time will pass like a nightmare. This gives me the strength to stand here and breathe. Our nation has suffered greatly but has learned and will emerge from these bleak times.”

Fragments of human bone placed into
polypropylene bags and
left in a dry container.

Trīs sirdsapziņas varoņi

Three Heroes of Conscience

Wages *Redemption* 1992, 2000 is one of the finest short stories ever written. Redemption has the feel of a novel and will move you to tears in any language. The story is both genuine and beautiful. I hope that it plays history badly before the reading community. The characters truly respond with great sympathy and a lot of waiting before all is said.

Lilia Verónica Lammert (1952) is the only woman to have been twice elected as secretary for both Spanish and Catalan governments. She is well known for supporting national politicians, in 1978 for Adolfo Suárez, opposing him when she thought that should his "first term not end in disaster" by supporting him, she would be the "first woman president of the Government of Catalonia" and in 1980 for "both community governments" (Lammert is widely quoted for maintaining her political and ideological stance during successive terms).

GULAGS – NONĀKŠANA ELLĒ

Ieslodzījumā
un izsūtījumā
1940-1988

Gulags – šausmas iedvesošs vārds, kas apzīmē padomju soda noietnes un piespiedu nometinājuma vietas, kur valda bargs klimats, nožēlojami dzīves apstākļi un beztiesība. Tūkstošiem Latvijas iedzīvotāju gulags ir nonākšana ellē tālu no mājām, skarajā tundrā vai taigā. Uz mūžu.

Aiz dzelzstieplēm soda nometņu barakās ieslodzītos terorizē kriminālnoziedznieki, kurus atbalsta brutāli sargi. Ieslodzītos dzen smagā darbā, viņi mirst no pārslodzes, bada un slimībām.

Piespiedu nometinājumā nav dzelzstieplu, bet izsūtītais ir piesaistīts vietai un smagā darbā jācinās par izdzīvošanu.

Tomēr sītiem liecību stāsta par spēju izdzīvot, saglabāt cilvēcību, ticību savai valstij un cerību atgriezties mājās.

Kad pēc Staļina nāves 1953. gadā atgriešanās kļūst iespējama, atceļš ir grūts, un dzimtenē viņus sagaida jauni pārbaudījumi: savu māju vairs nav, liegta profesijas un mācību iespējas, viņi ierindoti svešo un neuzticamo kategorijā.

GULAG – DESCENT INTO HELL

Incarceration and
Forced Resettlement
1940-1988

Gulag – a terrifying word denoting the Soviet prison camps and forced resettlement areas. Both are characterised by a harsh climate, deplorable living conditions, and absence of human rights. For thousands of Latvians the Gulag is descent into a hell that lasts a lifetime.

Behind the barbed-wire fences that surround the camps criminals, supported by the guards, terrorise other prisoners. Forced to do hard labour, many prisoners die from exhaustion, famine, and disease.

Barbed-wire does not enclose the resettlement areas. But the deportees cannot leave; they must struggle to stay alive.

Yet, hundreds do survive – owing to their will to live, faith, and the hope of going home.

Returning becomes possible after Stalin's death in 1953. Arriving in Latvia, they face new challenges: they are homeless, and others regard them with suspicion.

Jakoviču ģimenes liktenis

Bijušo Liepnas pagasta vecāko, robežapsardzes posteņa priekšnieku un aizsargu vada komandieri Jāni Jakoviču ar sievu Lidiiju Alīdu un trim meitām – 11 gadus veco Intu, 7 gadus veco Andu un zidaini Astru deportē 1941. gada 14. jūnijā.

Jāni iesloga Severouralskas nometnē, kur viņam par piederību Aizsargu organizācijai piespriež nāvēssodu.

Pēc divām nedēļām ceļā nomirst divus mēnešus vecā Astra, jo mātei bada dēļ beidzas piens. Māte ar vecākajām meitām nonāk Krasnojarskas novadā. Stacijā sovhoza (padomju lauku saimniecības) priekšsēdētājs viņas izvēlas darbam, un viņām jādodas kājām 25 kilometrus līdz Krasnopoljanskas sovhozam.

Alīda ar meitām drīkst atgriezties Latvijā tikai 1956. gadā. Abas Jakoviču meitas vēlas studēt, bet viņas kā deportētās neuzņem Latvijas augstskolās.

The Fate of the Jakovičs Family

Jānis Jakovičs, elder of Liepna township and commander of the local Home Guard, along with his wife Lidiija Alīda and three daughters – eleven-year old Inta, seven-year old Anda and infant Astra – are deported on 14 June 1941. Jānis is separated from the family.

For having served in the Home Guard, Jānis is executed in a Gulag camp in the northern Urals.

The train takes the mother and daughters to Siberia. After two weeks in the train Alīda's milk dries up, and infant Astra dies. From Krasnojarsk, the remaining three have to walk 25 kilometres to the Krasnopoljansk collective farm.

In 1956 they are permitted to return to Latvia. Both Inta and Anda want to attend university, but admission is refused because of their status as deportees.

Ikdiena gulaga nometnē

Ieslodzītie zaudē savu identitāti un kļūst par numuriem. Viņi galvenokārt dzīvo koka barakās ar klonu vai koka grīdu. Katram paredzēta 50 cm plata guļas vieta uz vairākstāvu nārām (koka lāvēm), bet bieži iesloga daudz vairāk cilvēku nekā ir tik platu vietu.

Ziemā barakās temperatūra bieži noslīd zem nulles. Valda smirdoņa no parašas (kopējās "tualetes" mucas), krāsns dūmiem, sviedriem un netīrajām, slapjajām drēbēm. Dēļu spraugās dzīvo blaktis, ieslodzīto apģērbā – utis un blusas.

Politiskos ieslodzītus ar apsargu atbalstu terorizē kriminālnoziedznieki. Zādzības, kautiņi un slepkavības ir ikdiena. Par nometnes kārtības neievērošanu draud sods – karceris, vēstulju aizliegums, pārtikas devas samazināšana.

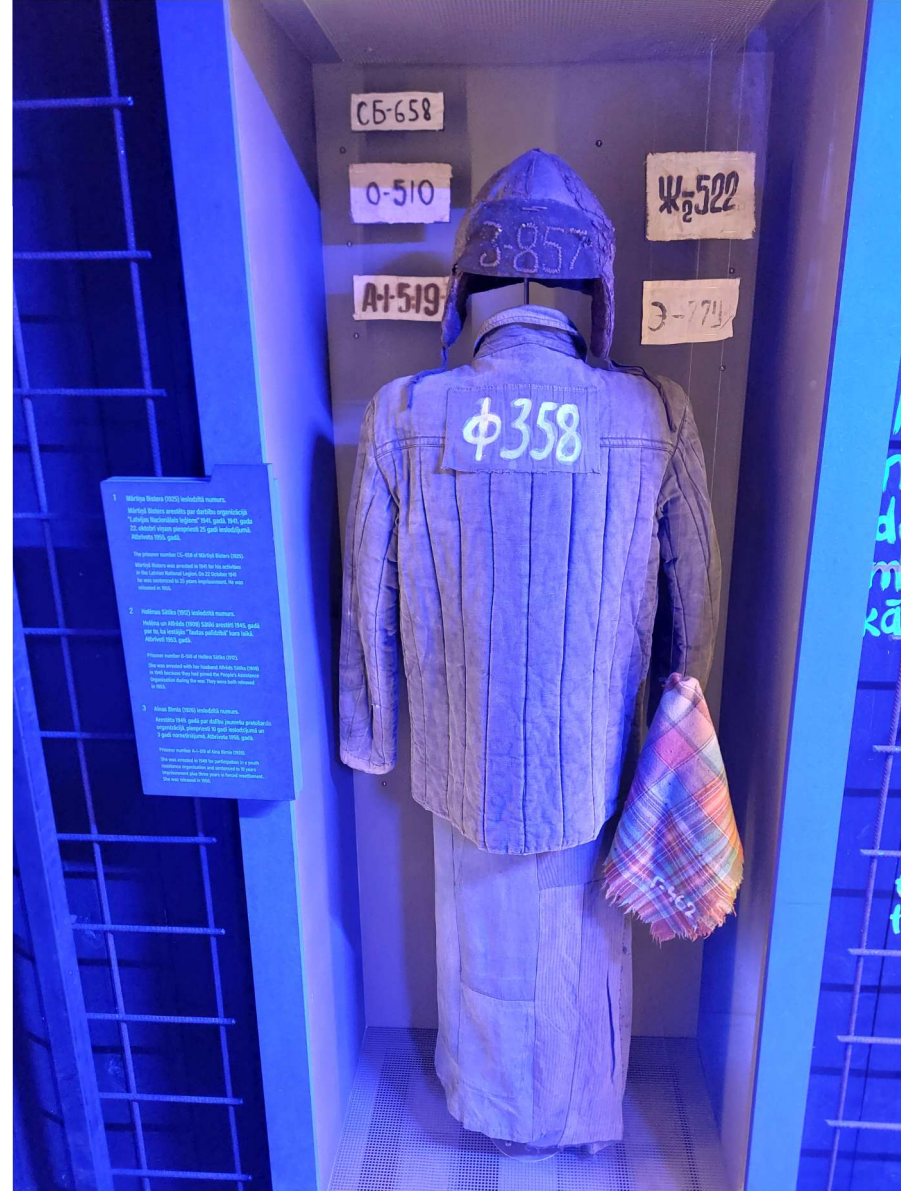
Daily Life in Gulag Camps

Prisoners lose their identity and become numbers. Most are housed in wooden barracks with earthen or wood floors. Frequently the barracks are vastly overcrowded and the prisoners have far less than the prescribed 50-cm wide sleeping space.

In winter the temperature in the barracks falls below freezing. The room is filled with stench from the toilet barrel, sweat, dirty wet clothing, and smoke from the stove. Bedbugs infest the wall boards, but fleas and lice – the prisoners' clothes.

Political prisoners are terrorised by common criminals and the guards. Thefts, fights, and murders are everyday occurrences.

Disregarding camp rules is punished by solitary confinement, reduced food rations, and no mail delivery.

Nebija cilvēks-ne viņa vārds
ne uzvārds-tikai sanumūrēti
dabū vergi. Plūmurs uz
muguras, rokām, biksēm,
kā čīri die cēburēs

Ansis Otrups (1929) arešlēts kā
nacionālās pretošanās organizācijas
dalībnieks 1947.gadā

There were no individuals-no
names-only slaves identified
by a number or numbers on
their backs, on their sleeves, on
their trousers, and their caps.

(Ansis Otrups) was arrested in 1947
as a member of a national resistance
organization

Izdzīvošana gulagā

Arī šodien gulagā dzīvo cilvēki, kuri ir izsūtīti uz
cilvēkus. Gulagā dzīvo cilvēki, kuri ir izsūtīti uz
cilvēkus. Gulagā dzīvo cilvēki, kuri ir izsūtīti uz
cilvēkus.

Arī šodien gulagā dzīvo cilvēki, kuri ir izsūtīti uz
cilvēkus. Gulagā dzīvo cilvēki, kuri ir izsūtīti uz
cilvēkus. Gulagā dzīvo cilvēki, kuri ir izsūtīti uz
cilvēkus.

Arī šodien gulagā dzīvo cilvēki, kuri ir izsūtīti uz
cilvēkus. Gulagā dzīvo cilvēki, kuri ir izsūtīti uz
cilvēkus. Gulagā dzīvo cilvēki, kuri ir izsūtīti uz
cilvēkus.

Surviving the Gulag

Even today, people live in the gulag, who are sent to
people. In the gulag, people live, who are sent to
people. In the gulag, people live, who are sent to
people.

Even today, people live in the gulag, who are sent to
people. In the gulag, people live, who are sent to
people. In the gulag, people live, who are sent to
people.

Even today, people live in the gulag, who are sent to
people. In the gulag, people live, who are sent to
people. In the gulag, people live, who are sent to
people.

- 1 Sadzīves priekšmetus darinājis un lietojis
Armands Janbickis Vorkutas nometnē 1945. un
1946. gadā.

Armands Janbickis (1912–1982) arestēts 1945. gadā,
bēgot uz Zviedriju.

Everyday items made and used by
Armands Janbickis (1912–1982) in the Vorkuta
Gulag camp during 1945 and 1946.

He was arrested in 1945 while attempting to
escape from Latvia to Sweden.

- 2 Adatu no stieples gabala izgatavojis Jānis Rīvars
Čumas filtrācijas nometnē Komi APSR.

Jānis Rīvars made the needle from a wire in the Chuma
filtration camp of Komi ASSR.

- 3 Zīmuli izgatavojis un lietojis bijušais leģionārs
Alberts Bēseris (1920) ieslodzījumā Abezās nometnē
Komi APSR 1940. gadu otrajā pusē.

A pencil made and used by former member of the Latvian
Legion Alberts Bēseris (1920) while incarcerated in a Gulag
camp in the Komi ASSR during the second half of 1940.

- 4 Nazi-zāģi slepeni izgatavo un lieto gan griešanai, gan
kā skuvekli. Asu priekšmetu glabāšana ieslodzījuma
vietās aizliegta, tāpēc ieslodzītie tos slepi.
Izgatavotājs Jānis Brakovskis (1931) arestēts
1960. gadā par pretpadomju vēstulju izplatīšanu.

The combined knife and saw was made by Jānis Brakovskis (1931)
and used for cutting, and shaving. Keeping sharp objects was
forbidden in confinement and inmates had to hide them.
Brakovskis was arrested in 1960 on charges of dissemination
of anti-Soviet letters.

Piespiedu nometinājums – uz mūžu

Piespiedu nometinājums Padomju Savienības tālajos apgabalos ir administratīvs represiju veids, lai atbrīvotos no "tautas ienaidniekiem" un citiem nevēlamajiem.

No Latvijas nometinājumā nonāk 1941. gadā deportēto un nometnēs ieslodzīto ģimenes locekļi, kā arī 1949. gadā izvestās zemnieku ģimenes – kopā vairāk nekā 55 000 cilvēku.

1949. gadā deportētajiem jāparaksta dokuments, ka izsūtījums ir uz mūžu. Visi deportētie zaudē pilsoņa tiesības, nedrīkst atstāt dzīvesvietu, ik mēnesi ir jāreģistrējas komandantūrā.

Nometinātie dzīvo primitīvos apstākļos pie vietējiem iedzīvotājiem vai pašu buvētās zemniecās. Nav piemērota apģērba, trūkst pārtikas un medikamentu. Sevišķi grūti apstākļi ir Otrā pasaules kara gados. Nometinājumā īpaši daudz mirst bērni un vecāki ļaudis.

Deported for Life

Deportation and forced resettlement to distant regions of the Soviet Union are punitive measures applied to "enemies of the people" and other undesirables.

In 1941 and 1949 more than 55,000 persons are deported from Latvia. The 1949 deportees must acknowledge in writing that they are deported for life. All deportees lose their civil rights. Their movement is restricted to the resettlement area, where they must register regularly.

Living conditions are primitive – some live in dug-out shelters. Their situation deteriorates even further during the Second World War. They lack adequate clothing, food, and medicine. Mortality increases, especially among children and the elderly.

Nāves pļauja

Bada, spēku izsīkuma, slimību un traumu dēļ ieslodzīto mirstība gulaga nometnēs un nometinājumā ir augsta. To veicina arī ilgstoša atrašanās dzīvību apdraudošos apstākļos: neierasts un ekstrēms klimats, nožēlojami sadzīves apstākļi, beztiesiskais stāvoklis, gadiem ilgi morālie un fiziskie pazemojumi.

No 1941. gadā deportētajiem bojā gājis 6081 cilvēks (39%), ieslodzījumā nošauti 700 un miris 3441, nometinājumā nomiruši 1940. No 1949. gadā deportētajiem nometinājumā miris 5231 cilvēks (11%).

A Vast Swath of Death

Famine, exhaustion, illness, and accidents account for the very high death rate of prisoners and deportees. Death is also hastened by having to live in life-threatening conditions, harsh climate, unsanitary surroundings, deprivation of human rights, and continuous moral and physical humiliation.

6081 (39%) of the 1941 deportees perish: of those in prison camps 700 are executed, while 3441 die; 1940 persons die in resettlement areas. Of the 1949 deportees 5231 (11%) die in resettlement areas.

Karagūstekņu "filtrācija" un nometnes

1945. gadā kara beigās Kurzemē un padomju okupētajā Vācijas daļā Sarkanās armijas gūstā nonāk vairāk nekā 36 000 latviešu karavīru. Viņus pakļauj "filtrācijai", kurā tiek noskaidrota ikviena sagūstītā personība un attieksme pret padomju varu. Kurzemē "filtrācijai" aiztur arī visus 16–60 gadus vecos vīriešus.

Visbiežāk karagūstekņus un "filtrācijā" nonākušās civilpersonas sūta uz gulaga nometnēm Padomju Savienības tālākajos apgabalos.

Prisoners of War: "Filtration" and Camps

At the end of the war in 1945, the Red Army takes about 36,000 Latvian soldiers as prisoners of war in Kurzeme and Soviet-occupied Germany. Each prisoner's identity and loyalty to the Soviet regime are checked in "filtration" camps. In Kurzeme "filtration" is mandatory for all men aged 16 to 60.

Frequently both prisoners of war and detained civilians are sent for "filtration" to Gulag camps in remote regions of the Soviet Union.

2678

Alfeja Bromulta (1913–1991) akvareļi – barakas
iekšskati filtrācijas nometnē Komsomoļskā, Krievijas
Tālajos Austrumos.

Gleznotāju Alfeju Bromultu iesauc Latviešu leģionā
1944. gadā, un kara beigas viņš sagaida Kurzemē.
No 1945. gada līdz 1946. gadam nosūtīts filtrācijas
nometnē. A. Bromults, nevēlēdamies zaudēt mākslinieka
iemaņas, izmanto katru iespēju zīmēt. Daļa zīmējumu
darināti uz ķīniešu pastkartēm, kuras iemainītas no
ķīniešu vai japāņu karagūstekņiem.

Watercolours by Alfejs Bromults (1913–1991) – scenes of
the interior of a filtration camp barracks in Komsomolsk
of the Russian Far East.

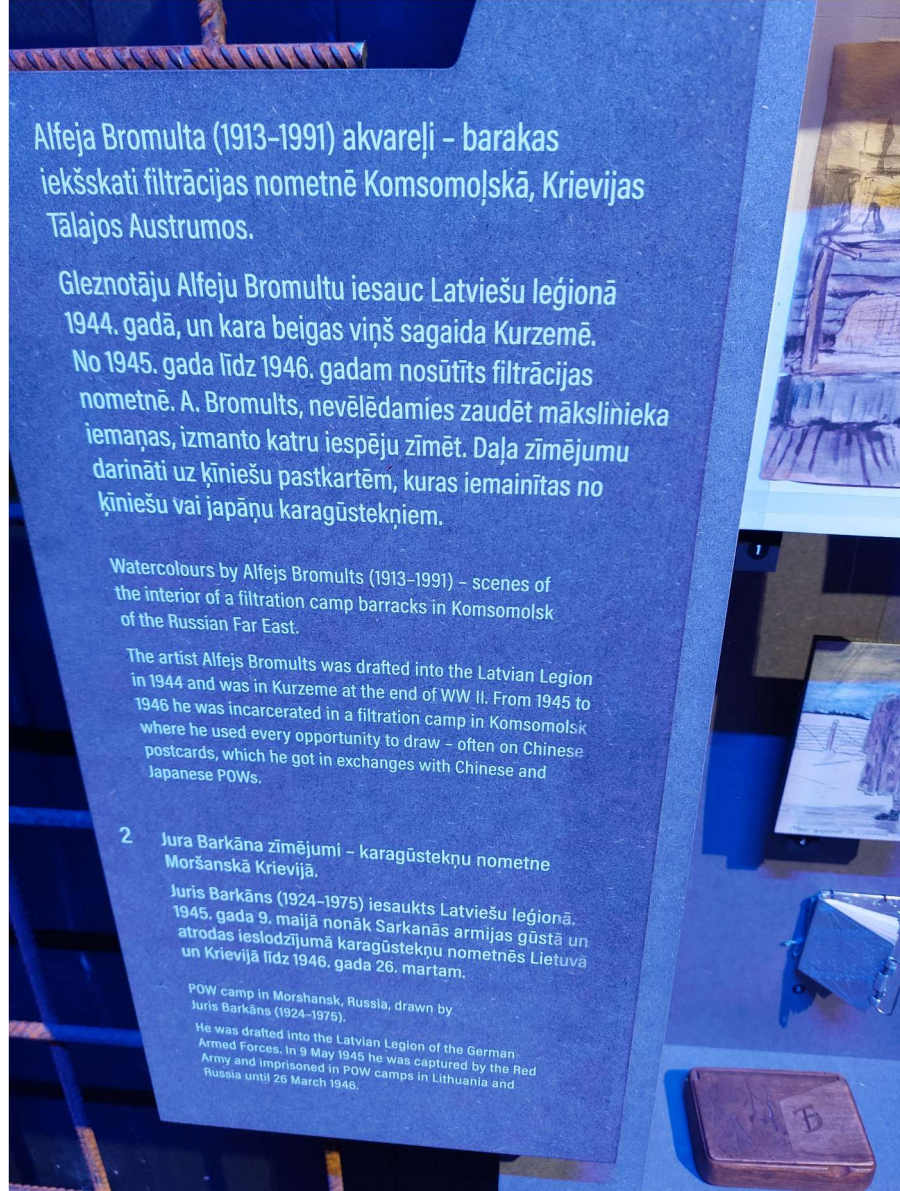
The artist Alfejs Bromults was drafted into the Latvian Legion
in 1944 and was in Kurzeme at the end of WW II. From 1945 to
1946 he was incarcerated in a filtration camp in Komsomolsk
where he used every opportunity to draw – often on Chinese
postcards, which he got in exchanges with Chinese and
Japanese POWs.

2 Jura Barkāna zīmējumi – karagūstekņu nometne Moršanskā Krievijā.

Juris Barkāns (1924–1975) iesaukts Latviešu leģionā.
1945. gada 9. maijā nonāk Sarkanās armijas gūstā un
atrodas ieslodzījumā karagūstekņu nometnēs Lietuva
un Krievijā līdz 1946. gada 26. martam.

POW camp in Morshansk, Russia, drawn by
Juris Barkāns (1924–1975).

He was drafted into the Latvian Legion of the German
Armed Forces. In 9 May 1945 he was captured by the Red
Army and imprisoned in POW camps in Lithuania and
Russia until 26 March 1946.

Atceļš uz mājām, kuru vairs nav

Pēc Staļina nāves 1953. gadā vairākās nometnēs notiek sacelšanās, kuras brutāli apspiež, bet pamazām stāvoklis uzlabojas. Atceļ mūža nometinājumu un bargos sodus par bēgšanu no izsūtījuma vietas. Nometinātajiem atļauj reģistrēties tikai reizi gadā un pārvietoties novada vai apgabala robežās.

1950. gadu otrajā pusē sākas ieslodzīto amnestija, atbrīvošana un nometņu skaita samazināšana. No 1956. līdz 1958. gadam lielākā daļa izsūtīto atgriežas dzimtenē, pavadījuši izsūtījumā 7-17 gadus.

Dzimtenē viņi sastopas ar diskrimināciju un dažādiem ierobežojumiem. Padomju režīms bijušajiem deportētajiem neļauj apmesties lielākajās pilsētās. Tikai reti drīkst atgriezties agrākajās mājās. Par izsūtījumā pārdzīvoto jāklusē. Varas iestādes turpina šos cilvēkus uzraudzīt un vajāt. Vēl ilgi viņi dzimtenē nevar justies kā mājās.

Returning to a Home that no Longer Exists

After Stalin's death in 1953, uprisings take place in many camps. Though these are brutally suppressed, conditions in camps and resettlement areas gradually improve. Deportees may register only once a year and travel within the region. Resettlement for life and harsh punishment for attempted escape are lifted.

During the second half of the 1950s prisoners are gradually granted amnesty and released; the number of Gulag camps is reduced. From 1956 to 1958 most deportees return to Latvia. After an absence of 7 to 17 years, they find that both Latvia and its people have changed.

They encounter restrictions and discrimination. The Soviet authorities monitor and harass them. They must be silent about their experiences. Many years must pass before they feel at home in their native land.

